

LAUSUNTO

12.11.2023

Espoon kaupungin suomenkielinen perusopetus

Lausuntopyyntö 3160/12.01.01/2023, 6.11.2023

KILONPUISTON KOULUN JOHTOKUNNAN LAUSUNTO ILMAISUTAIDEPAINOTETUN OPETUKSEN OPPILASVALINTAPERUSTEIDEN MUUTTAMISESTA

Suomenkielisen perusopetuksen tulosyksikkö on viiteasiakirjan pyynnöllään pyytänyt Kilonpuiston koulun johtokuntaa lausumaan otsikkoasian muutoksista.

Lausuntopyynnön mukaan muutokset on valmisteltu yhteistyössä opetusta tarjoavien koulujen kanssa. Valmistelusta poiketen nyt tehdyssä esityksessä oppilasvalintaperusteisiin ei esitetä sisällytettävän haastatteluasiota. Myöskään arviointi- ja pisteytysperusteita ei kirjattaisi, sillä ne eivät ole oppilasvalintaperusteisiin kirjattavia asioita. Lausuntopyynnön mukaan tällaisista asioista päätetään tarvittavin osin opetusta tarjoavien koulujen johtokunnissa sen jälkeen, kun lautakunta on ensin tehnyt päätöksen oppilasvalintaperusteista.

Lausuntopyynnössä yksilöityjen kysymysten osalta Kilonpuiston koulun johtokunta lausuu näkemyksensä seuraavaa:

- 1) Kannatamme, että huoltaja voisi valita, arvioiko lapsen suullista ja kirjallista ilmaisutaitoa äidinkielenopettaja vai S2-opettaja.
- 2) Mielestämme huoltajan ei tulisi voida valita, antaako lasta koskevan vapaamuotoisen lausunnon äidinkielenopettaja vai luokanopettaja, vaan lausunnonantajan tulisi olla kaikkien hakijoiden osalta sama taho – ja tämän tahon olla luokanopettaja. Tämä siitä syystä, että vaikka yleensä luokanopettaja ja äidinkielen opettaja lienevät sama henkilö, mahdollista myös on, että joissakin kouluissa luokanopettaja on eri kuin äidinkielen opettaja (esimerkiksi että äidinkielen opettaja opettaa lapselle vain äidinkielen). Luonnollisesti se, kuinka laajasti opettaja oppilasta opettaa ja tuntee, vaikuttaa hänen käsityksensä monipuolisuuteen lapsen yleistaidoista: mikäli luokanopettaja ei opeta myös äidinkieltä lapselle, voi hänen näkemyksensä ja tietotaitonsa lapsen taitojen ja kykyjen laajuudesta olla erilainen kuin luokanopettajalla. Esityksen mukaan tässä lausunnossa kantaa tulisi ottaa erityisesti yhteistyötaitoihin, esiintymisvalmiuteen ja rohkeuteen, työskentelytaitoihin ja asenteeseen sekä soveltuvuuteen opettajan näkökulmasta. Nämä ovat sellaisia yleistaitoja, joista luokanopettajalla on käsityksemme mukaan paras käsitys oppilaan osalta. Lisäksi se, että koulujen opettajien lausunnot (2 kpl) laatisi toisen äidinkielen opettaja ja toisen luokanopettaja, lisää arvioinnin laaja-alaisuutta ja täten arvioinnin monipuolisuutta ja lapsen oikeusturvaa.
- 3) Mielestämme on ehdottoman välttämätöntä, että kaupunki laatisi kumpaankin annettavaan lausuntoon lausunnonantajalle eli äidinkielen ja luokanopettajalle valmiin asiakirjapohjan, johon luokanopettajan lausunto ja arvio täytetään, sekä ohjeen, mihin seikkoihin arvioissa tulee ottaa kantaa ja mitä kriteeristöä vasten. Tämä on keskeistä

hakijoiden oikeusturvan ja tasapuolisen kohtelun turvaamiseksi. Kun lausuntoja antavat opettajat eri kouluista, ilman lausuntopohjaa ja ohjeistusta, mahdollista on, että lausunnoissa kiinnitetään tai painotetaan eri tekijöitä lausunnonantajasta riippuen. Kokemuksemme mukaan luokanopettajat eivät ole välttämättä syvällisesti perehtyneitä ilmaisutaideopetukseen pyrkimiseen ja lausuntojen taso vaihtelee lausunnonantajasta riippuen. Yhtenäinen lomake edesauttaisi hakijoiden yhdenvertaisuutta lausuntojen antamisessa.

Yksilöityjen kysymysten lisäksi kiinnitämme huomiota seuraavaan:

- ehdotuksen pisteytys painottaisi opettajien launtonjoja (1. lausunto 0-4 ja 2. lausunto 0-2 pistettä, max 6 pistettä), jotka painaisivat enemmän kuin oppilaan oma kirjallinen hakemus (max 4 pistettä). Opettajan lausunto voi riippua opettajasta, siitä miten laajasti hän tuntee oppilaan ja panostaa lausunnon antamiseen. Mielestämme opettajan lausunnon painoarvon ei tulisi olla suurempi kuin oppilaan itsensä antamien näyttöjen, ts. oppilaan omakätisesti laatiman hakemuksen.

Tästä syystä ehdotamme, että pistemaksimit pidettäisiin ennallaan (sekä opettajien että oppilaan hakemuksen max 4 pistettä), jolloin lausuntojen painoarvo olisi keskenään tasa-arvoinen. Mikäli näin toimittaisiin, ainoaksi muutokseksi jatkossa tulisi, että hakemus kirjoitettaisiin nykyisestä poiketen paikan päällä valintatilaisuudessa.

- Esitys jättäisi koulujen päätettäväksi sen, haluavatko ne halutessaan järjestää hakijoille ryhmämuotoisia haastattelutilanteita ("joissa opettajat voivat tarkentaa osion kaksi (Oppilaan esittely ja esittäytyminen) osa-alueiden pisteytystä ja varmistaa oppilaiden osaamista ja soveltuvuutta ilmaisutaito-painotukseen"). Avoimeksi jää, koskisiko tämä koulun harkintavalta haastattelun järjestämistä vain osalle hakijoista vai koko hakijajoukolle – kuten myös se, olisiko koulun mahdollista päättää haastattelun käyttämisestä hakuprosessin aikana ns. tarvekohtaisesti (jos esim. jossain haussa olisi useita tasavahvoja hakijoita, jolloin hakuun lisättävällä haastattelukierroksella voitaisiin haastattelua käyttää lopulliseen valintaan) vai aina säännönmukaisena osana hakuna. Mikäli haastattelujen pitämiseen päädyttäisiin, tulisi ne järjestää hakijoiden tasapuolisen kohtelun varmistamiseksi tällöin kaikille hakijoille.

Käytännössä tämä voisi siis esimerkiksi johtaa tilanteeseen, jossa toisessa koulussa haastattelu järjestettäisiin ja toisessa ei. Näkemyksemme mukaan hakuprosessin tulisi sinänsä olla pääpiirteiltään yhtenäinen koulujen välillä, jolloin tulisi välttää tilannetta, jossa toisessa koulussa voitaisiin päättää haastattelun olevan säännönmukaisesti aina osaksi oppilasvalintaa, ja toisessa se jäisi pois.

- Lausuntopyyntöissä on todettu seuraavasti: *"Myöskään arviointi ja pisteytysperusteita ei kirjattaisi, sillä ne eivät ole oppilasvalintaperusteisiin kirjattavia asioita. Lausuntopyyntöön mukaan tällaisista asioista päätetään tarvittavin osin opetusta tarjoavien koulujen johtokunnissa sen jälkeen, kun lautakunta on ensin tehnyt päätöksen oppilasvalintaperusteista."* Epäselväksi jää, mitä arviointi ja pisteytysperusteiden kirjaamattomuudella tarkoitetaan tässä yhteydessä. Mielestämme selvää on, että

arviointi- ja pisteytysperusteet (kriteeristö, jota vasten hakijoita verrataan) sekä jokaisen oppilaan tulos (suhteessa tähän kriteeristöön) tulee olla kirjallisesti jälkikäteisestikin todennettavissa arvioinnin objektiivisuuden todentamiseksi. Erityisen huomionarvoista on, että kohdassa viitataan koulujen johtokuntien käsittelyyn – vaikka Espoossa ollaan käsityksemme mukaan valmistelemaan – hyvin valitettavaa ja tyrmistyttävää - koulujen johtokuntien lakkauttamista (kaupunginhallituksen päätös 6.11.2023). Mikäli tähän päädytään myös lopullisessa valtuustokäsittelyssä, tulisi arvioida, miten johtokuntien lakkauttaminen vaikuttaa lausuntopyyntöissä viitattujen asioiden käsittelyyn jatkossa – ja miten nämä asiat siis jatkossa käsiteltäisiin, mikäli johtokuntia ei ole.

Lopuksi haluamme kiittää lausumamahdollisuudesta. Haluamme kuitenkin vielä lopuksi nostaa esiin sen, että kaupungin varaamaksi lausuma-ajaksi johtokunnille - tästä sille uudesta valmistelussa olevasta asiasta - jäi käytännössä 3 arkipäivää. Lyhyt lausuma-aika on koskenut kokemuksemme mukaan kuluneena vuonna myös muiden asioiden kuulemiskierroksia. Hyvä hallinto edellyttää, että kuulemiselle tulee varata kohtuullinen aika, jonka kesto arvioitaessa tulee ottaa huomioon, että lausunnonantajalla on tuona aikana mahdollisuus tutustua asiaan vaikuttavaan materiaaliin huolellisesti, jotta asiassa voidaan muodostaa perusteltu johtokunnan mielipide. Tästä syystä määräaika kuulemisille ei saisi olla kohtuuttoman lyhyt, jotta kuulemisen tarkoitus ei vaarantuisi. Tässä asiassa johtokunnalle jäänyt 3 arkipäivän lausuma-aika on näkemyksemme mukaan täysin kohtuuton (asiaan perehtyminen, johtokunnan kokoon saattaminen ja kannanmuodostus, lausunnon laatiminen muiden päivätöiden ohella). Toivoisimme, että hyvän hallintotavan näkökulmasta valmistelu viranomaisessa ennakoitaisiin siten, että myös kuulemiskierrokset ehditään toteuttaa tosiasiallisesti hyvän hallinnon vaatimukset täyttävällä tavalla.

Kilonpuiston koulun johtokunta